

УДК 687.12 +
746.341

ТЕТЯНА ДЗИКОВИЧ, ЮЛІЯ ПОЛУЛЯК
Київський національний університет технології та дизайну,
Україна

СИМВОЛІЗМ ОРНАМЕНТІВ ГУЦУЛЬЩИНИ У СУЧАСНОМУ ОДЯЗІ

Мета. Дослідження інформативної та естетичної символіки гуцульських стародавніх орнаментів та дизайн-проектування колекції жіночих жакетів із стилізованими етнічними орнаментами.

Ключові слова: колекція, ромб, вишивка, орнаменти, узори, символізм.

Постановка завдання.

Дизайн-проектування стилізованих етнічних орнаментів для колекції жакетів має глибоке символічне підґрунтя та містить солярні символи, геометричні фігури та стилізовані рослинні мотиви.

Традиції використання української символіки у вишивці збереглися до сьогодні, так споживачі та дизайнери обираючи орнаменти приділяють увагу його символічному значенню. У давнину в орнаментальних візерунках приховувалася символіка різних культів та вірувань слов'ян. Люди прагнули захистити себе від негативних сил природи, використовуючи орнаменти як своєрідні обереги. Вважалося, що усякого роду негаразди можуть проникнути через відкриті краї одягу, низ, манжети та комір, тому одяг, декорований символічними вишивками, служив захистом, надаючи власнику відчуття безпеки та спокою. Зокрема, різноманітні мотиви, що зображали природні явища, рослинність або символи родинного добробуту, обиралися з особливою ретельністю. Ці традиції передавалися з покоління в покоління, зберігаючи в собі елементи мудрості та досвіду предків.

Методи досліджень. У ході дослідження застосовувалися методи літературно-аналітичного підходу та порівняльно-історичної реконструкції народного одягу, каталогізованих експонатів та музейних зразків костюмів гуцульського етносу. Дослідження базуються на мистецтвознавчому аналізі декору гуцульського повсякденного та вихідного строю, робіт, записів легенд, розповідей гуцулів, що проживали на різних полонинах Гуцульщини переказуючи знання нащадкам та робіт найвидатніших майстрів гуцульської

вишивки сьогодення. Для інтеграції конструктивно-декоративних елементів у процес розробки сучасних жіночих жакетів використовували методи стилізації та комбінаторики.

Результати досліджень.

Символізм орнаментів Гуцульщини свідчить про глибоке значення вкладене в кожен витвір вишивки народного мистецтва. Орнаментика відображає віру, традиції та культуру гуцулів, втілюючи в собі образи природи, релігійні мотиви та елементи побуту. Дослідження показали, що кожен орнамент має своє унікальне значення та сприймається як символ родинних цінностей, добробуту та є захистом та оберегом. У всіх альбомах, фотографіях чітко проявляється тенденція до використання геометричних узорів, що є неодмінною частиною гуцульської вишивки. Ці узори складаються з різних простих елементів, таких як прямі, нахилені, ламані, хвилясті та зубчасті лінії, які взаємодіють між собою, утворюючи складні геометричні форми. Особливе місце серед цих форм займають квадрати, які часто оформлені прямими, одинарними, подвійними або потрійними лініями, а також прикрашені зубцями, крапками та зигзагоподібними візерунками. Всередині цих квадратів можна помітити хрести, ромби та розетки [1]. У кожному з етнічних узорів приділено особливу увагу розробці композицій, які рясніють численними вишуканими елементами та мотивами. Тут наочно демонструється закономірність, за якою ці елементи і мотиви поєднуються в єдине ціле, з акцентом на гармонійне лінійно-кольорове узгодження. Зазвичай це квітучий ромб або яскрава розетка-сонце, які вдало задають загальну тональність візерунка. Вишивки майстерно скомпоновані, що дозволяє чітко визначити кількість хрестиків для кожного кольору та відтінку. Це забезпечує відчутний лад і значно полегшує процес вишивання, роблячи його зручним для усіх охочих створити цей витвір мистецтва власноруч [2].

Ромби є одним із найпоширеніших мотивів у українській та східнослов'янській вишивці. На одній із найстарших полонин Гуцульщини на рушниках та вишитих сорочках можна побачити різноманітні контури ромбів, які представлені на рисунку 1.

Рис. 1 Вишитий рушник з полонини Кукул

Ромби символізували богиню землі та служили оберегом, що приносив щастя і сприяв родючості. Ромб втілює нематеріальне начало: перетин його діагоналей утворює хрест, який символізує вічність. Орнамент із ромбів часто вишивали на жіночому одязі. Такий візерунок зазвичай розташовували на головних уборах, грудях і плечах, а в чоловічому одязі — на рукавах і по низу сорочки [3]. Таким чином, символіка орнаментів Гуцульщини є важливим елементом національної культури, який передає спадщину поколінь та об'єднує український народ у його історичному та культурному розвитку.

Розроблена колекція жакетів з вишитими гуцульськими орнаментами представлена на рисунку 2. Колекція жакетів з символічними орнаментами Гуцульщини не лише є виразом національного фольклору, але й втіленням вишуканості і розкішності. Кожна модель цієї колекції стане неповторним акцентом ансамблю та окрасою будь-якого гардероба. Символічні орнаменти, використані на жакетах, мають глибокий сакральний зміст і передають унікальний світогляд гуцулів. Споживачами можуть бути жінки різних вікових груп, які розуміють глибинне значення символіки, прагнуть виражати свою жіночність завдяки стильових та естетичних рішень, а також активні у швидкому темпі сучасного життя.

Рис. 2 Технічні рисунки жакетів з використанням символічних орнаментів Гуцульщини

Висновок. Розроблено дизайн-проекування сучасної колекції жакетів в якій використано гуцульські орнаменти. Колекція жакетів демонструє, як національні мотиви можуть бути інтегровані в сучасну моду, зберігаючи при цьому їх автентичність та значущість. Підкреслено важливість використання традиційних орнаментів у сучасному одязі, акцентуючи увагу на їх символічному значенні та ролі у збереженні культурної спадщини [4].

Література

1. Білей-Рубан, Н. В., Седоухова, Є. В., & Петрусь, Л. М. Художньо-стилістична роль вишивки Гуцульщини в проєктуванні сучасного весільного одягу // Art and Design. 2020. № 2. С. 27-38.
2. Гардабхадзе І., Попелюшко Н. Елементи південноукраїнського костюму у фешн-проектах: потенціал і перспективи використання // Вісник Львівська академія мистецтв, вип № 32. С. 225-236.
3. Ліщинська-Кравець Г. Л. Золота скриня. Українські художні ремесла: практичний посібник // Упорядник: Б.М. Терещук. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2007. 176 с.
4. Вишита мудрість поколінь: бібліографічний показчик // уклад.: В. П. Балюк, С. В. Спіржова, О. В. Токміленко; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2023. 60 с.